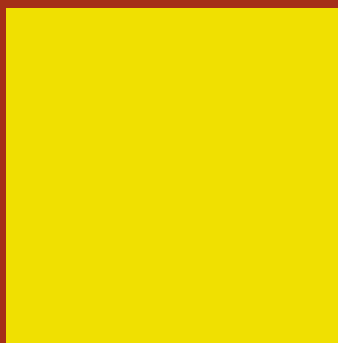


3



DE ONTMOETING MET DE
LEEFOMGEVING: SOCIALE EN
ECOLOGISCHE
VRAAGSTUKKEN

MODULE THREE

SOCIALE EN ECOLOGISCHE VRAAGSTUKKEN

3.1 INTRODUCTIE

In dit onderdeel van het lespakket wordt het volgende thema uitgewerkt: 'de ontmoeting met de leefomgeving: sociale en ecologische problemen'. Dit pakket is ontwikkeld voor het middelbaar onderwijs en biedt de leerkracht of begeleider van een leergroep de kans om op het niveau van de eigen klasgroep dit thema uit te werken.

Dit pakket werkt in de kern vanuit een Bijbeltekst die met dit onderwerp te maken heeft. Deze tekst dient als leidraad voor de kernonderdelen van deze les. In deze handleiding wordt uitleg gegeven over hoe het lesboek in elkaar zit. Daarnaast wordt er extra informatie gegeven over de onderwerpen die behandeld worden in het studentenboek. Ten slotte worden er didactische suggesties gegeven. Dit gebeurt in de vorm van alternatieve opdrachten en suggesties voor hoe een les er uit kan zien. Al deze informatie dient volledig ter inspiratie voor het indelen van de les.

Deze handleiding maakt een onderscheid tussen 'basisleerstof' en 'verdieping'. De basisleerstof komt standaard aan bod in het leerlingenboek en neemt een lesuur in beslag. De leerkracht heeft daarnaast de mogelijkheid om de kennis van de leerlingen te verdiepen aan de hand van een extra lesgedeelte met bijhorende informatie en didactische suggesties, die in deze handleiding worden aangereikt.

Deze les bestaat uit de volgende lesgedeeltes:

- Ten eerste wordt er een algemeen schets van de tuin van Eden gegeven. Dit hoofdstuk behoort tot de basisleerstof voor de leerlingen.
- Ten tweede wordt de Bijbeltekst (Openbaring 21:1-22:5) zelf besproken. Wat betekent dit verhaal voor het leven van christenen? Wat leren we over de toekomst, het verleden maar vooral over het heden door deze tekst? Dit hoofdstuk behoort tot de basisleerstof voor de leerlingen.
- Het derde hoofdstuk van deze handleiding gaat over sociale gerechtigheid in relatie tot klimaatverandering. Dit is een verdiepend hoofdstuk.

Afsluitend bevat deze handleiding een woordenlijst waarin alle moeilijke begrippen kort en bondig worden verklaard op het niveau van de leerling. Daarna volgt een bibliografie per hoofdstuk van deze didactische bundel.

3.1.2 LEERDOELEN VAN DE LES

1. De leerling kan beschrijven waarom het belangrijk is om een Bijbeltekst in haar context te bestuderen.
2. De leerling stelt vragen over een tekst tijdens het lezen van een (mogelijk gewelddadige, discriminerende en/of polariserende) Bijbeltekst zonder daar zelf direct antwoorden op te geven
3. De leerling is bereid het eigen standpunt over onze sociale en ecologische omgeving in relatie te brengen tot het verhaal van de Bijbel.
4. De leerling is bereid om de Bijbel te gebruiken bij het nadenken over huidige problemen in de samenleving.
5. De leerling is bereid om Bijbelteksten verder te besturen dan het één keer doorlezen.

3.1.3 DIDACTISCHE SUGGESTIES

Aan het begin van elk hoofdstuk wordt uitleg gegeven over het doel en de inhoud van het hoofdstuk. Daarna volgen enkele didactische suggesties. Deze suggesties bestaan uit:

- *Vragen*: Dit zijn extra vragen die kunnen worden gebruikt om de les klassikaal te bespreken, zonder dat de leerlingen zelfstandig de les maken. Tevens kunnen sommige vragen als inleiding op de les worden gebruikt.
- *Alternatieve onderwijsvormen en opdrachten*: Dit zijn werkvormen en opdrachten die kunnen worden gebruikt om onderdelen van de les te vervangen of als aanvulling op (onderdelen van) de les.

Algemene suggesties

De verschillende onderdelen van de les kunnen zowel individueel als klassikaal worden behandeld. Dit kan ook worden gecombineerd door de leerlingen vooraf een deel van de lesstof of opdrachten als huiswerk te laten doornemen. Individueel houdt in dat de leerlingen de lesstof zelfstandig doorlopen.

Wat betreft het klassikaal behandelen zijn er twee varianten die in deze handleiding naar voren komen.

- De lesstof wordt samen doorgelezen. Tussendoor worden er een aantal vragen gesteld aan de leerlingen. Eventueel wordt het lesgedeelte afgesloten met een opdracht die in tweetallen of groepen wordt gedaan.
- De lesstof wordt behandeld door gebruik te maken van alternatieve opdrachten in plaats van het lesboek door te nemen.

3.1.4 PLANNING

Er kan worden gekozen om de leerlingen digitaal de les te laten maken of met gebruik van een boek. In beide gevallen kunnen de leerlingen de les individueel zelfstandig doorlopen. De basisleerstof is ontwikkeld voor **1 lesuur**. Als de les **klassikaal** wordt behandeld kan er in stukken door de lesstof worden gewerkt. Hieronder volgt een **voorbeeldplanning** voor een les van 50 minuten.

1. 4 minuten: Opening + video inleiden
2. 5 minuten: Video bekijken
3. 3 minuten Video bespreken
4. 20 minuten: Leerlingen maken zelfstandig hoofdstuk 1: De wereld van de Bijbel
5. 3 minuten Hoofdstuk 1 nabespreken
6. 20 minuten: Leerlingen maken zelfstandig hoofdstuk 2: De wereld van het verhaal inleiden
7. 5 minuten: Hoofdstuk 2 nabespreken/ Les nabespreken

3.2. VIDEO



Afbeelding 3.1
Scene uit de video

Sarah en David staan te wachten in de rij voor de lunch op school. Sarah laat haar nieuwe smartphone aan David zien. Als ze bij de toonbank aankomen wordt Sarah boos, omdat er vanaf dat moment alleen vegetarisch wordt geserveerd. Eva duwt Sarah omver en zegt tijdens een woordenwisseling dat Sarah zich om de verkeerde dingen druk maakt. Na afloop van de schooldag maakt Sarah David duidelijk dat ze zich geen zorgen maakt over de huidige wereld, omdat er uiteindelijk een nieuwe gaat komen. Ze volgen even later Eva naar een gebouw waar Eva elke dag komt. In het gebouw treffen ze Eva, een vrouw en een kind aan. Ze raken in gesprek met Eva. Door in de ogen van een kind te kijken, leert Sarah een belangrijke les over het leven.

**BESPREKING
VIDEO**

Bespreek het beeldfragment klassikaal met de leerlingen: wat hebben ze gezien?

De volgende vragen zijn een suggestie voor dingen die zou u kunnen vragen.

Inleidende vragen op het eerste hoofdstuk van deze module: 'De wereld van de Bijbel'

- Wat is de tuin van Eden?
- Wat is er volgens de Bijbel gebeurd in de tuin van Eden

Inleidende vragen op het tweede hoofdstuk van deze module: 'De wereld van het verhaal'

- Hoe ziet jouw ideale wereld eruit?
- Wat zal er volgens jou met de wereld gebeuren in de toekomst?
- Wat is een ideaalbeeld of utopie?

Inleidende vragen op het tweede hoofdstuk van deze module: 'Vandaag of morgen'

- Wat is gerechtigheid?
- Hoe maken we de wereld een betere plek?

3.3 LESOPENING

3.3.1 DOEL EN INHOUD

Dit lesgedeelte dient als inleiding op de les. Het doel is de leerlingen de Bijbeltekst (Openbaring 21:1-22:5) te laten verkennen en hun voorkennis aan te wakkeren.

3.3.2 OPDRACHTEN EN ANTWOORDEN

Opdracht 1

Hoe ziet jouw ideale wereld eruit?

Het doel van deze opdracht is om de leerlingen te laten nadenken over het concept 'ideale wereld' voordat ze met dit onderwerp aan de slag gaan.

Opdracht 2

Lees op de volgende pagina de tekst over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Misschien ken je deze tekst al. Schrijf op wat jij denkt dat het betekent.

Het doel van deze opdracht is de voorkennis van de leerlingen aanspreken. Het snel en uitgebreid beantwoorden van deze opdracht vereist dat de Bijbeltekst reeds bekend is. Verzamel de antwoorden van verschillende leerlingen om een beeld te krijgen van het niveau van de groep.

Openbaringen 21:1-22:5 (gedeeltelijk)

In de Bijbeltekst zijn verzen weggelaten om de tekst korter te maken. Deze weglatingen hebben geen invloed op de boodschap van de tekst.

Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer. Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht. Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.' Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' – Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.' – Toen zei hij tegen mij: 'Het is voltrokken! Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Wie dorst heeft geef ik vrij te drinken uit de bron met water dat leven geeft. Wie overwint komen al deze dingen toe. Ik zal zijn God zijn en hij zal mijn kind zijn. Maar voor hen die laf en trouweloos zijn geweest, die zich hebben ingelaten met gruwelijke dingen, met moord, ontucht, toverij of afgodendienst, voor allen die de leugen hebben gediend: hun deel is de vuurpoel met brandende zwavel, dat is de tweede dood.' - *weggelaten vers 9-10* - De stad schitterde door Gods luister, met een schittering als van een edelsteen, als een kristalheldere jaspis. Ze had een grote, hoge muur met twaalf poorten en bij elke poort stond een engel. Op de poorten waren namen geschreven: de namen van de twaalf stammen van Israëls zonen. Vanuit het oosten gezien waren er drie poorten, vanuit het noorden drie, vanuit het zuiden drie en vanuit het westen drie. 14 De stadsmuur had twaalf grondstenen, met daarop de namen van de twaalf apostelen van het lam. - *weggelaten vers 15-21* - Maar een tempel zag ik niet in de stad, want God, de Heer, de Almachtige, is haar tempel, met het lam. De stad heeft het licht van de zon en de maan niet nodig: over haar schijnt Gods luister, en het lam is haar licht. - *weggelaten vers 24-26* - De volken zullen in haar hun lof en eer komen betuigen. Maar alles wat verwerpelijk is en iedereen die zich met gruwelijke dingen en leugens inlaat, komt de stad niet binnen, alleen zij die in het boek van het leven staan, het boek van het lam.

Hij liet me een rivier zien met water dat leven geeft. De rivier was helder als kristal en ontsprong aan de troon van God en van het lam. In het midden van het plein van de stad en aan weerskanten van de rivier stond een levensboom, die twaalf vruchten gaf, elke maand zijn eigen vrucht. De bladeren van de boom brachten de volken genezing. Er zal niets meer zijn waarop nog een vloek rust. De troon van God en van het lam zal daar in de stad staan. Zijn dienaren zullen hem vereren en hem met eigen ogen zien, en zijn naam staat op hun voorhoofd. Het zal er geen nacht meer zijn en het licht van een lamp of het licht van de zon hebben ze niet nodig, want God, de Heer, zal hun licht zijn. En zij zullen als koningen heersen tot in eeuwigheid.

3.4 DE WERELD VAN DE BIJBEL

3.4.1 DOEL In dit lesgedeelte krijgen de leerlingen uitleg over bepaalde aspecten van de context van het boek Openbaring van Johannes. Het doel is de leerlingen iets te leren over de wereld van de eerste christenen. Deze kennis is relevant om de Bijbeltekst dat in deze les centraal staat beter te kunnen begrijpen. Het volgende leerdoel komt specifiek aan bod in dit deelhoofdstuk:

2. De leerling kan beschrijven waarom het belangrijk is om een Bijbeltekst in haar context te bestuderen.

3.4.2 INHOUD In dit lesonderdeel wordt ingegaan op de tuin van Eden. Tevens wordt er kort ingegaan op de tuin van Eden als ideaalbeeld waarnaar wordt terugverlangd.

3.4.3 OPDRACHTEN EN ANTWOORDEN

Opdracht 3

Wat maakt de tuin van Eden een ideale plaats?

- A. De tuin van Eden was prachtige oase.**
- B. In de tuin van Eden woonde God samen met mensen.**
- C. In de tuin van Eden konden dieren praten.**
- D. De tuin van Eden is door God gemaakt.**

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen de tekst actief verwerken. De correcte antwoorden zijn B en D.

3.4.4 EXTRA INFORMATIE

De Tuin van Eden

De tuin van Eden staat beschreven in Genesis 2. Het is een onderdeel van het tweede oorsprongsverhaal in Genesis. Dit verhaal focust zich vooral op de schepping van de mens. Hierbij moet eigenlijk ook de zondeval die in Genesis 3 beschreven staat, worden betrokken. In het leerlingenboek wordt dit verhaal kort uitgelegd. Er zijn 3 belangrijke aspecten van dit verhaal relevant voor deze les: (1) De tuin van Eden is een concept dat later in geschiedenis is gelijkgesteld aan het begrip paradijs; (2) De verbanning van de mens uit de tuin markeert het verlies van dit paradijs; (3) De tuin van Eden wordt vaak gebruikt om de val van machthebbers en rijken meer kracht bij te zetten. De zondeval kan worden gezien als het verdwijnen van een paradijs en is een verhaal dat een verklaring probeert te geven waarom mensen leven in een wereld vol dood en lijden. De drie inzichten zijn belangrijk om het verlangen van veel christenen naar de eindtijd in perspectief te kunnen plaatsen. Dit verlangen gaat terug naar het verhaal van de tuin van Eden.

3.4.5 DIDACTISCHE SUGGESTIES

De volgende suggesties zijn alleen nuttig als de les via klassikaal onderwijs wordt behandeld.

Suggesties voor inleidende vragen

- Wat is de tuin van Eden?
- Wat is een paradijs?
- Waarom wordt de tuin van Eden vaak als paradijs omschreven?
- Wat is er volgens de Bijbel gebeurd met de tuin van Eden?

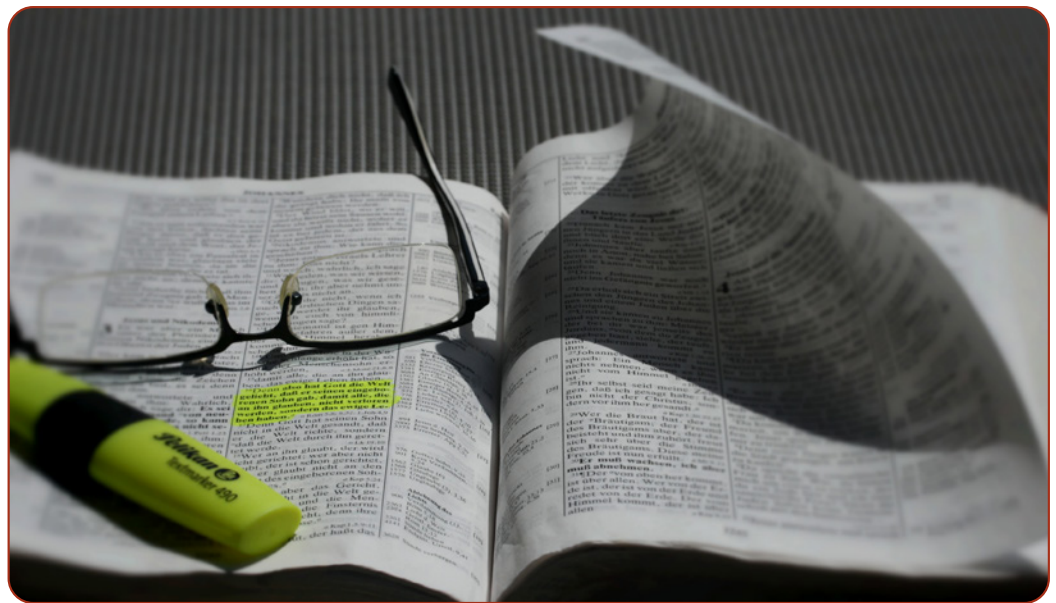


Afbeelding 3.2
Schilderij Adam en Eva
in het aarde paradijs van
Johann Wenzel Peter
Bron : news.
stlpublicradio.org via
Wikimedia Commons:
[https://commons.
wikimedia.org/wiki/
File:Johann_Wenzel_
Peter_-_Adam_and_Eve_
in_the_earthly_paradise.
jpg.](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Johann_Wenzel_Peter_-_Adam_and_Eve_in_the_earthly_paradise.jpg)

Alternatieve opdrachten en instructiemethoden

Opdracht. Deel de klas op in tweetallen of groepjes. Laat de leerlingen meer informatie over de tuin van Eden opzoeken. De tweetallen of groepjes moeten op een artistieke, grappige of poëtische wijze laten zien wat de betekenis van Eden is. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld van de volgende artistieke vormen gebruik maken: een gedicht, een tekening, een poster, een toneelstukje, een liedje. Het doel is dat de leerlingen na afloop kunnen aangeven welke aspecten van de betekenis van de tuin van Eden in het resultaat naar voren komen. Geef de leerlingen de volgende vragen me:

- Wat is de tuin van Eden?
- Wat maakt dat tuin van Eden een plaats waarnaar wordt terugverlangd?
- Hoe ziet jouw tuin van Eden eruit?
- Wat vindt je lastig te begrijpen van de tuin van Eden?
- Voor wie is de tuin van Eden bedoeld?
- Wat uit de tuin van Eden missen we in onze wereld?



Afbeelding 3.3
Bron: © 1045373
Pixabay

3.5 DE WERELD VAN HET VERHAAL

3.5.1 DOEL Doel van dit lesgedeelte is om de leerlingen de inhoud van de Bijbeltekst te laten bestuderen. De leerlingen krijgen hiervoor een aantal vaardigheden aangereikt. In deze les ligt de nadruk op de observatie en toepassing van de Bijbeltekst. Deze toepassing doelt op de verbinding van de tekst met ideaalbeelden. De volgende leerdoelen zullen in dit lesgedeelte aan bod komen:

1. De leerling kan beschrijven waarom het belangrijk is om een Bijbeltekst in haar context te bestuderen.
2. De leerling stelt vragen over een tekst tijdens het lezen van een (mogelijk gewelddadige, discriminerende en/of polariserende) Bijbeltekst zonder daar zelf direct antwoorden op te geven
3. De leerling is bereid het eigen standpunt over onze sociale en ecologische omgeving in relatie te brengen tot het verhaal van de Bijbel.
4. De leerling is bereid om Bijbelteksten verder te besturen dan het één keer doorlezen.

3.5.2 INHOUD In deze les wordt een **kleiner gedeelte van de Bijbeltekst** specifiek behandeld. Dit kleinere gedeelte (Openbaring 21:1-7) beschrijft hoe een nieuwe hemel en aarde verschijnt en God onder de mensen woont. De leerlingen worden bewogen om een verbinding te zoeken tussen een verlangen naar de tuin van Eden en het beeld dat in Openbaring wordt geschetst.

Vervolgens wordt aan de hand van het **concept ideaalbeelden** gereflecteerd op het beeld dat in Openbaring 21:1-22:5 staat. Het concept 'ideaalbeeld' wordt gebruikt om de leerlingen er bewust van te maken dat hun handelen in de wereld er nog steeds toe doet, ook als ze geloven in een toekomst waarin de huidige aarde zal worden vervangen door een betere wereld. Dit wordt bereikt door de leerlingen te laten nadenken over een aantal ideologieën die de moderne wereld kent. Deze ideologieën stellen bepaalde handelwijzen voorop om dit ideaalbeeld te verwezenlijken. De leerlingen moeten de ideologieën vergelijken en ontdekken dat ze helemaal niet zo verschillen van het christelijke verlangen naar een ideale wereld. Tegelijkertijd is het doel dat de leerlingen gaan inzien dat de manieren waarop deze ideologieën worden nagestreefd wel degelijk verschillen van elkaar en dat dit consequenties heeft voor de samenleving en de wereld. Dit inzicht geldt ook voor hoe christenen zich opstellen in de wereld.

3.5.3 OPDRACHTEN EN ANTWOORDEN

Opdracht 4

Lees het onderstaande fragment uit de Bijbeltekst. Wat valt je op? Welke woorden springen eruit voor jou? Wat vind je vreemd? Wat trekt jouw aandacht?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen aandachtig het Bijbelfragment gaan bestuderen. Deze vraag past bij de observatiefase van de inductieve Bijbelstudiemethode.

Opdracht 5

De tuin van Eden wordt gezien als een vergane ideale plats. De nieuwe hemel en nieuwe aarde zijn ook een ideale plaats. Ook in Openbaring 21 wordt een ideale wereld voorgesteld. Beschrijf in eigen woorden hoe deze wereld eruitziet.

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen nog een keer goed de hoofdboodschap van de Bijbeltekst gaan bestuderen.

Een juist antwoord is dat God en de mensheid samen gaan wonen in het nieuwe Jeruzalem, net zoals God en de mens samen waren in de tuin van Eden.

Opdracht 6

Lees de volgende stellingen. Geef aan met welke je het eens bent.

1. Het bereiken van de ideale wereld is iets dat mensen moeten proberen.
2. Om de perfecte wereld te bereiken mogen we geweld gebruiken.
3. Voor het bereiken van een ideale wereld is het aanpakken van klimaatverandering eigenlijk niet belangrijk
4. Mensen kunnen eigenlijk niet bijdragen aan het bereiken van de ideale wereld.
5. Het is mijn taak om mensen hetzelfde te laten denken als ik, dan komt de ideale wereld vanzelf dichterbij.

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen nadenken over hun eigen standpunten. Deze stellingen zijn bewust gediversifieerd, zodat leerlingen gedwongen worden om over verschillende aspecten van het streven naar een ideale wereld of de afwezigheid hiervan na te denken.

Opdracht 7

Vergelijk de verschillende ideaalbeelden. Wat valt je op? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen het ideaalbeeld van de verschillende ideologieën vergelijken. Tijdens deze vergelijking is het doel dat de leerlingen begrijpen dat in de kern de meeste ideologieën een ideaal willen bereiken waarin iedereen kan participeren en waarin onrecht en ongelijkheid afwezig zijn.

Opdracht 8

Een belangrijke vraag is of we de ideale wereld wel kunnen bereiken. Wat is de rol die wij spelen in het bereiken van een ideale wereld. In de tabel staan ook handelingen die aanhangers van de ideologieën voor ogen hebben om hun ideaalbeeld te bereiken. Vergelijk de verschillende ideologieën in wat ze doen om hun ideaalbeeld te bereiken. Wat valt je op? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen de verschillende ideologieën vergelijken in de manier waarop ze proberen hun ideaalbeeld te bereiken. Tijdens deze vergelijking moeten de leerlingen begrijpen dat hoewel de ideaalbeelden veel op elkaar lijken, de middelen waarmee de ideologieën proberen ze te bereiken heel erg verschillen.

Opdracht 9

Wat doe jij om je ideale wereld bereiken?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen gaan nadenken over hun eigen handswijze in functie van het bereiken van een ideaalbeeld.

3.5.4 EXTRA INFORMATIE

Het begrip '**utopia**' werd in 1516 gebruikt door Thomas More als titel voor een boek. Dit boek gaat over een denkbeeldig eiland waar machtsstructuren zijn verdwenen en privébezit niet meer bestaat. Het begrip is later gebruikt in literatuur, toekomstvisies en filosofie voor beschrijvingen van een veronderstelde perfecte samenleving. Een utopisch beeld hoeft niet per se echt mogelijk te zijn. Het kan ook dienen als een beeld dat zich afzet tegen een situatie in een specifieke tijd en plaats.

Het begrip '**ideaalbeeld**' is eenvoudiger en geeft ook een deel van het begrip utopie weer. Een ideaalbeeld geeft een persoon, object of samenleving weer op een wijze die volgens de denker als perfect kan worden omschreven. We verkiezen voor een beter begrip de term 'ideaalbeeld' boven 'utopie.'

Het begrip '**ideologie**' is een veel bediscussieerd begrip. Er zijn verschillende manieren waarop het kan worden gedefinieerd. In deze les is ervoor gekozen om aan te sluiten bij het concept ideaalbeeld.

Interpretatie en relevantie Openbaring 21:1-22:5

Openbaring 21 beschrijft het visioen van een **nieuwe aarde en een nieuwe hemel**. Deze tekst worden veel gebruikt in discourses over de **eindtijd** of het einde der tijden. Met eindtijd wordt dan gerefereerd naar het einde van de huidige wereld en het aanbreken van een nieuwe wereld. In deze les wordt niet ingegaan op de verschillende visies en ideeën over de eindtijd. Wel wordt gemeld dat deze tekst centraal staat in de diverse visies op het einde der tijden. Het is dan ook te verwachten dat de hoop die van deze tekst uitgaat ook belangrijk wordt in de geloofsbeleving van jongeren.

Openbaring 21 beschrijft op uitgebreide wijze een visioen waarin duidelijk wordt hoe God de hemel en aarde laat samensmelten en er een tijd van vrede en gerechtigheid aanbreekt. Daarnaast wordt met veel woorden de pracht van het nieuwe Jeruzalem beschreven. Het visioen schept een beeld van een plek die de dromen van de lezers overstijgt. Het belangrijkste beeld is te vinden in de inwoning van God in het nieuwe Jeruzalem. Dit wordt verder benadrukt met de vermelding dat er geen zonlicht meer nodig is, omdat het lam het licht is voor de mensen. Daarnaast staat ook specifiek vermeld dat er geen tempel is, omdat God zelf aanwezig is. Dit maakt duidelijk dat vrede en gerechtigheid tot stand komen doordat God samen met de mensheid in de stad woont. Het beeld beschrijft een ideaal van hoe een wereld eruitziet als God en de mensheid herenigd zijn. Het middel tot het bereiken van dit ideaalbeeld ligt dus in de aanwezigheid van God in de wereld. Wat in onze levens praktisch inhoudt dat we moeten leven als volgelingen van Jezus.

3.5.5 DIDACTISCHE SUGGESTIES

De volgende suggesties zijn alleen nuttig als de les via klassikaal onderwijs wordt behandeld.

Suggesties voor inleidende vragen

- Suggesties voor inleidende vragen Wat is een ideaalbeeld?
- Hoe maak je de wereld een betere plaats?

Alternatieve opdrachten en instructie methoden

Opdracht. Deel de klas op in tweetallen of in groepjes. De leerlingen krijgen de opdracht om hun ideale wereld voor te stellen. Ze moeten als tweetal of groep tot een consensus komen over hun gezamenlijke ideale wereld. Vervolgens moeten de leerlingen 5 actiepunten bedenken die nodig zijn om hun ideale wereld meer werkelijkheid te maken

Opdracht. Verdeel de klas in tweetallen. De leerlingen krijgen de opdracht om meer informatie op te zoeken over een specifieke ideologie en/of religie.

De opdracht is om te bepalen wat de uitgangspunten van een ideologie en/of religie zijn, wat het ideaalbeeld is en hoe deze ideologie en/of religie reeds zichtbaar in de wereld is. De leerlingen moeten bedenken of deze zichtbaarheid positief of negatief is voor levens van mensen in het algemeen. Ook kunnen ze denken over de verschillen tussen het ideaalbeeld van deze ideologie en die van het christendom. De volgende ideologieën en/of religies kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt: kapitalisme, marxisme, ecologisme, technologisme (techno-utopie), anarchisme, libertarisme, boeddhisme, islam, jodendom, enz.

Geef de leerlingen duidelijke ondersteuning in het beoordelen van de handelwijzen om te voorkomen dat geen wij-zij retoriek in de antwoorden voorkomt.

De leerlingen maken een poster waarop ze antwoord geven op de vragen en presenteren deze kort aan elkaar.

Opdracht. De leerlingen lezen de Bijbeltekst in minimaal drie verschillende vertalingen, bijvoorbeeld de 'Statenvertaling', de 'Nieuwe Bijbelvertaling' en de 'Bijbel in Gewone Taal'. De leerlingen krijgen de opdracht de verschillen te beschrijven. Vervolgens moeten ze nadenken over wat de verschillen over het verhaal duidelijk maakt en welke vragen deze verschillen ze geeft over de Bijbeltekst.

3.6 GERECHTIGHEID VOOR VANDAAG OF MORGEN?

Deze handleiding maakt een onderscheid tussen 'basisleerstof' en 'verdieping'. Dit hoofdstuk kan door de leerkracht gebruikt worden als verdieping en maakt geen onderdeel uit van het standaardpakket voor de leerlingen. In de bijlagen kunt u de leerlingenblaadjes terugvinden.

3.6.1 DOEL In dit deelhoofdstuk worden de leerlingen bewogen om de verbinding tussen de sociale en ecologische omgeving te zoeken. Het doel is de leerlingen te laten inzien dat aandacht voor beiden deel is van de opdracht die Jezus geeft aan de kerk. De volgende leerdoelen komen specifiek aan bod in dit deelhoofdstuk:

1. De leerling is bereid het eigen standpunt over onze sociale en ecologische omgeving in relatie te brengen tot het verhaal van de Bijbel.
2. De leerling is in bereid om de Bijbel te gebruiken bij nadenken over huidige problemen in de samenleving.

3.6.2 INHOUD In dit hoofdstuk staan de concepten sociale gerechtigheid en klimaatverandering centraal. Het is een kort hoofdstuk dat het doel heeft om de concepten sociale gerechtigheid en klimaatverandering aan elkaar te verbinden.



Afbeelding 3.4
14e-eeuws wandwerk van Johannes die toekijkt hoe het Nieuwe Jeruzalem naar beneden daalt.
Bron: Kimon Berlin via Wikimedia Commons:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_nouvelle_Jerusalem.jpg

Opdracht 1

Welke grote problemen vind jij belangrijk om aandacht aan te geven?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen het begrip grote problemen betrekken op hun eigen leven.

Opdracht 2

Lees de volgende Bijbelteksten:

- **Mattheüs 6:33** Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.
- **Mattheüs 5:6:** Gelukkig wie honger en dorst naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
- **2 Petrus 3:13:** Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.

Wat valt je op? Welke opdrachten aan mensen zijn zichtbaar in de Bijbelteksten?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen de 'grote' problemen verbinden met de Bijbel en vooral met het begrip gerechtigheid.

Antwoord: Wat opvalt is het gebruik van het begrip gerechtigheid in alle drie de teksten. De opdrachten zijn: het koninkrijk van God zoeken en zijn gerechtigheid; verlangen naar gerechtigheid; vertrouwen op God.

Opdracht 3

Vergelijk de twee vormen van gerechtigheid. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen deze vormen van gerechtigheid?

Het doel van deze opdracht is dat de leerlingen actief de begrippen sociale en ecologische gerechtigheid verwerken.

De overeenkomst is dat beide gaan over een eerlijke verdeling. Daarnaast benadrukken beide vormen dat het gaat om ieder mens. De verschillen tussen de twee vormen is dat sociale gerechtigheid de nadruk legt op het leven in waardigheid en dat iedereen mee mag doen in de samenleving. Ecologische gerechtigheid legt de nadruk op het gebruiken van de natuur en de gevolgen van dit gebruik voor alle mensen.

Opdracht 4

Het brengen van recht in de wereld is dus volgens velen verbonden met het zorg dragen voor de aarde. Hoe kan jij op zowel sociaal als ecologisch vlak bijdragen aan het brengen van gerechtigheid d.m.v. je eigen leven?

Dit is een lastige opdracht voor de leerlingen en kan eigenlijk het beste in tweetallen of kleine groepjes worden beantwoord. Het doel is dat de leerlingen nadenken over hoe ze zelf kunnen bijdragen aan het brengen van sociale en ecologische gerechtigheid.

Voorbeeld: Ik kan beter nadenken over waar mijn kleding vandaan komt. Ik kan ook meehelpen met het opruimen van zwerfval in mijn wijk. Tenslotte, kan ik mijn ouders ook wijzen op het belang van korter douchen.

3.6.4 EXTRA INFORMATIE

Het categoriseren van de **problemen** in de wereld in sociaal-maatschappelijke en ecologisch in het materiaal voor de leerlingen is logischerwijs gedaan om toe te werken naar de begrippen sociale en ecologische gerechtigheid. Andere categorieën zijn natuurlijk ook valide om te gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan politiek-maatschappelijke en medische problemen.

Gerechtigheid gedefinieerd.

Het begrip **gerechtigheid**, ook wel rechtvaardigheid genoemd, is door de eeuwen heen op verschillende domeinen toegepast en op meerdere manieren gedefinieerd. Een veel gebruikte indeling onderscheidt gerechtigheid als verdeling en gerechtigheid als erkenning. Met verdeling wordt bedoeld dat de middelen in de samenleving eerlijk over alle personen wordt verdeeld. Het begrip middelen betreft niet alleen fysieke goederen, maar kan ook gaan over banen, maatschappelijke posities en fysieke plaatsen. Met erkenning wordt bedoeld dat door ongelijke behandeling van groepen in de samenleving er onrecht kan ontstaan en gerechtigheid alleen kan ontstaan door het erkennen van deze problematiek.¹

De begrippen sociale en ecologische gerechtigheid geven verdere invulling aan de toepassing van het begrip gerechtigheid. **Sociale gerechtigheid** betreft de verdeling van welvaart in een samenleving bekeken vanuit de relatie tussen individuen en de samenleving in zijn geheel. Dit kan worden vertaald in het volgende doel: *Het laten leven van ieder mens in zijn volledige potentieel en waardigheid. Om dit te bereiken moet ieder mens eerlijke toegang krijgen tot de middelen die hiervoor nodig zijn, een stem krijgen in de besluitvorming in de samenleving en kunnen leven in een liefdevolle gemeenschap.*

Voor een steeds groter wordende groep christenen is dit een belangrijk begrip geworden dat vaak wordt benoemd als “het sociale evangelie.”

¹ Meer informatie is te vinden in het artikel over “Justice” in de Stanford Encyclopedia of Philosophy op <https://plato.stanford.edu/entries/justice/> van 26 juni 2017, geschreven door David Miller.

Ecologische gerechtigheid maakt de relatie tussen het handelen van mensen en de natuur duidelijk. Het begrip kan zowel breed als smal worden toegepast. In de smalle toepassing betekent het begrip vooral het eerlijk laten deelnemen van alle mensen in het gebruik van natuurlijke middelen en de voor- en nadelen van dit gebruik ook eerlijk te verdelen over alle mensen. De brede toepassing breidt de nagestreefde rechtvaardigheid uit naar alle levende wezens op aarde. Dit houdt in dat bij de eerlijke verdeling de belangen van niet-menselijke wezens een rol spelen. In die zin betekent het brengen van gerechtigheid een bewustzijn van de rol van de mens in de ecosystemen op aarde.

Vanuit christelijk perspectief wordt in dit kader vaak gesproken over het rentmeesterschap van de mens. Dit houdt in dat God de aarde aan de mensheid heeft gegeven om er rentmeester van te zijn. De mens moet dus leven niet als eigenaar, maar als oppasser en goed met de aarde om gaan.

Verbinding Sociale en ecologische gerechtigheid

In 2015 verscheen de encycliek *Laudato Si'* geschreven door Paus Franciscus. In deze encycliek presenteert paus Franciscus het beeld van de aarde als gemeenschappelijk huis, waar iedereen gezamenlijk zorg voor moet dragen. Hij stelt in dit werk de volgende kernvraag: "Wat voor wereld willen we achterlaten aan wie na ons komen, aan kinderen die nu opgroeien?"

Paus Franciscus wil een reflectie geven op waar de mensheid zich vandaag de dag bevindt en waar de mensheid naartoe moet gaan. Hij beschrijft de relatie tussen **armoede** en de **broosheid** van de aarde. Voor hem zijn beide onderwerpen direct aan elkaar te linken. Hij spreekt over een **integrale ecologie**, waarmee hij bedoelt dat alle aspecten van het bestaan aan elkaar verbonden zijn. Er kan niet worden gesproken over het verbeteren van de het klimaat zonder alle andere aspecten van het bestaan ook te bespreken. Tegelijkertijd kan er niet worden gesproken over het helpen van mensen in nood zonder te praten over natuurvervuiling. Paus Franciscus roept op om tot een cultuurverandering te komen door met elkaar in **dialog** te gaan.

De verbinding tussen sociaal-maatschappelijke en ecologische problemen die Paus Franciscus aankaart past bij een nadruk die al een langere periode binnen de christelijke wereld is gelegd. De Wereldraad van Kerken riep reeds in 2002 op om gerechtigheid en de ecologische duurzaamheid niet los te behandelen, maar als één geheel te beschouwen. De Lausanne Beweging schreef in de Kaapstad Commitment uit 2010: "*Wereldarmoede en klimaatverandering moeten samen en met dezelfde urgentie worden aangepakt.*"²

² The Lausanne Movement. 2010. "The Cape Town Commitment." <https://www.lausanne.org/docs/CapeTownCommitment.pdf>. p. 31

Ook buiten de christelijke wereld is de verbinding reeds duidelijk gemaakt. In het vierde rapport van het klimaatpanel van de VN werd duidelijk gemaakt dat maatschappelijke problemen zowel veroorzaakt kunnen worden door en veroorzaker van ecologische problemen zijn.³ Bijvoorbeeld, een toename in vluchtelingenaantallen kan leiden tot waterschaarste, wat op haar beurt weer tot maatschappelijke onrust kan leiden. Dit voorbeeld laat zien hoe maatschappelijke problemen (grote aantallen vluchtelingen en onrust) en ecologische problemen (gebrekkige watervoorziening) met elkaar in verbinding staan.

3.6.5 DIDACTISCHE SUGGESTIES

De volgende suggesties zijn alleen nuttig als de les via klassikaal onderwijs wordt behandeld.

Suggesties voor inleidende vragen

- Wat is gerechtigheid?
- Wat is onrecht?
- Wat hebben klimaatverandering en onrecht met elkaar te maken?

Alternatieve opdrachten en instructie methoden

Opdracht. Maak ruimte in het lokaal. De leerlingen gaan op een denkbeeldige of echte lijn staan die twee polen heeft. Laat de leerlingen hun positie bepalen op de lijn tussen de twee polen van de stellingen. Voorbeelden van tegenstellingen:

- Ik kan een belangrijke rol spelen in het tegengaan van klimaatverandering. <-> Ik kan helemaal geen rol spelen in het tegengaan van klimaatverandering.
- Om klimaatverandering tegen te gaan mag geweld worden gebruikt. <-> Om klimaatverandering tegen te gaan mag geen geweld worden gebruikt.
- Als het met de natuur slechter gaat, zal het ook met de mensen slechter gaan <-> Als het met de natuur slechter gaat, kan dat toch goed zijn voor de mensen.

Vraag na elke tegenstelling aan een aantal leerlingen om hun positie uit te leggen.

³IPCC. 2007. "Climate Change 2007: Synthesis Report." IPCC, Geneva, Switzerland, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ar4_syr_full_report.pdf. p. 26.

3.7 LEERLINGENBLADEN: GERECHTIGHEID VOOR VANDAAG OF MORGEN?

De dag voordat een nieuw millennium aan zou breken zaten veel mensen in spanning af te tellen. De eeuw voorafgaand aan dit nieuwe millennium zat vol met grote en moeilijke gebeurtenissen. Zoals de twee wereldoorlogen die in deze eeuw hadden plaatsgevonden. Daarnaast, was er een gat in de ozonlaag die de balans van het leven op aarde bedreigde. Het begin van dit nieuwe millennium was een moment van **hoop**, hoop voor verandering voor alle mensen op aarde.

Deze hoop werd vastgelegd in de millenniumdoelstellingen die de Verenigde Naties in september 2000 ondertekenden. Deze doelstellingen zijn gericht op het uitbannen van armoede, honger en misbruik. Het optimisme lijkt de laatste jaren steeds minder te zijn geworden, omdat de doelstellingen veel inspanning vergen en er vele andere grote **problemen** zijn opgekomen. Denk aan de klimaatverandering, de komst van maatschappelijke polarisering wereldwijd, nep nieuws en de problemen rondom privacy.

Veel van deze problemen lijken vaak heel nieuw en urgent. Als we naar de geschiedenis kijken dan zullen we echter snel ontdekken dat 'grote' problemen van alle tijden zijn. Een voorbeeld is de meer wijdverspreide armoede tijdens de middeleeuwen dan in deze tijd. Ook in de verhalen van de Bijbel zijn een aantal grote problemen zichtbaar. Denk bijvoorbeeld aan de slavernij van het volk Israël in Egypte (Exodus 1). En ook in de tijd van Jezus kwam uitbuiting voor door belastinginnemers die mensen veel geld afnamen (Lukas 19).

De grote problemen die bestaan kunnen we in twee verschillende categorieën plaatsen. **Sociaal-maatschappelijke** problemen hebben betrekking op hoe mensen met elkaar samenleven, zoals de toegenomen in maatschappelijke polarisering. **Ecologische problemen** hebben betrekking op hoe mensen omgaan met de natuur, zoals de ontbossing van het regenwoud.

Opdracht 1

Welke grote problemen vind jij belangrijk om aandacht aan te geven?

Grote problemen zijn van alle tijden. De Bijbel bevat niet alleen voorbeelden van zulke 'grote' problemen, maar geeft ook aanwijzingen hoe met deze problemen om te gaan. In verschillende Bijbelboeken geeft God aanwijzingen dat mensen niet alleen goed met elkaar om moeten gaan, maar dit ook actief moeten proberen te doen. Aan het volk Israël werd bijvoorbeeld de opdracht gegeven om aandacht te hebben voor de weduwen, wezen en vreemdelingen.

Opdracht 2

Lees de volgende Bijbelteksten:

MATTHEÛS 10:34-39

Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.

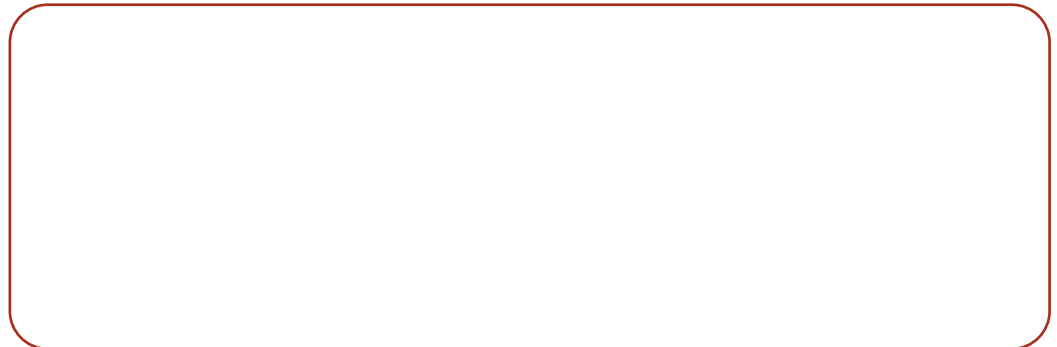
MATTHEÛS 5:6

Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

2 PETRUS 3:13


Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.


Wat valt je op? Welke opdrachten aan mensen zijn zichtbaar in de Bijbelteksten?



In al de Bijbelteksten van opdracht 2 staat het woord 'gerechtigheid'. Het toekomstbeeld van de nieuwe hemel en aarde in 2 Petrus 3:13 betekent dat gerechtigheid alleen iets voor de toekomst is. De andere teksten maken namelijk duidelijk dat we reeds nu mogen verlangen naar gerechtigheid.

Gerechtigheid, ook wel rechtvaardigheid genoemd, heeft te maken met de problemen in de wereld en die in je eigen leven. Denk bijvoorbeeld aan het onterecht gestraft worden voor iets dat iemand anders heeft gedaan of het halen van slechte cijfers, omdat je geen goede leerkracht hebt. Gerechtigheid is het erkennen en waarderen van personen en aan deze personen (terug) geven wat hen toebehoort. We kunnen dit concept van gerechtigheid toepassen op twee grote categorieën van problemen:

 **Sociale gerechtigheid** is het mogelijk maken dat alle mensen mogen leven in *waardigheid* en hun volle *potentieel* mogen waarmaken door een *eerlijke* verdeling van middelen.

 **Ecologische gerechtigheid** is het *eerlijk* laten deelnemen van alle groepen mensen in *het gebruiken* en *beschermen* van *natuurlijke middelen*. Natuurlijke middelen zijn bijvoorbeeld hout, akkers, meren, mijnen enzovoorts.

Opdracht 3

Vergelijk de twee vormen van gerechtigheid. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen deze vormen van gerechtigheid?



Afbeelding 3.5
Afbeelding van de
Bergrede uit Mattheüs
5-7.
Bron: ©geralt / Pixabay

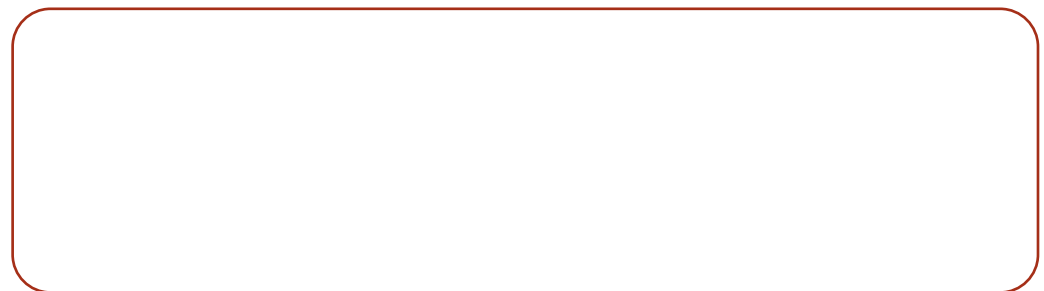
In 2015 schreef de paus van de Rooms-Katholieke Kerk dat **sociale** en **ecologische** gerechtigheid onlosmakelijk aan elkaar **verbonden** zijn. Dit houdt in dat sociale problemen kunnen leiden tot ecologische problemen en ecologische tot sociale. Een voorbeeld hiervan is een fabriek die om geld te besparen een meer vervuult, waardoor de vissen in het meer sterven. Door deze vervuiling kunnen de vissers die hun geld verdienen in dit meer geen vis meer vangen. Dit heeft als gevolg dat ze geen eten voor hun gezin meer kunnen kopen.

Niet alleen paus Franciscus ziet de verbinding tussen sociale en ecologische problemen. De Wereldraad van Kerken riep reeds in 2002 op tot een integratie van sociale gerechtigheid met ecologische duurzaamheid. De Protestantse Lausanne Beweging riep in 2015 op om wereldwijde armoede en klimaatverandering gezamenlijk aan te pakken.

De grote problemen die er zijn moeten er niet toe leiden dat christenen de hoop verliezen in de wereld. In tegendeel er is veel dat christenen kunnen doen in de wereld. Jezus zegt duidelijk dat het verlangen naar gerechtigheid door God wordt erkend (Mattheüs 5:6). Dit moet niet slechts bij verlangen blijven, maar mag over gaan in het liefhebben van je naaste door je voor de naaste in te zetten. Het **liefhebben** van je naaste betekent dat je niet alleen om de sociale problemen geeft, maar ook om de ecologische problemen. Deze zijn namelijk onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Je **inzetten** voor de wereld moet dus vanuit een combinatie van sociaal en ecologisch oogpunt.

Opdracht 4

Het brengen van recht in de wereld is dus volgens velen verbonden met het zorg dragen voor de aarde. Hoe kan jij op zowel sociaal als ecologisch vlak bijdragen aan het brengen van gerechtigheid d.m.v. je eigen leven?



3.8 WOORDENLIJST

Deze woordenlijst uit de leerlingenbundel aangevuld met het extra lesgedeelte geeft meer informatie en duiding bij bepaalde begrippen. Achter elke woord is tussen haakjes aangegeven bij welk lesgedeelte het hoort.

Aarde (5)

De aarde is de planeet waarop de mensheid woont. De aarde staat in de Bijbel in contrast met de hemel, omdat de aarde de woonplaats van de mens is en de hemel de woonplaats van God is.

Context (5)

De context van een tekst is de omgeving die bepaalt wat een tekst betekent. Dit kan gaan om in wat voor soort boek een stuk Bijbeltekst staat. Daarnaast kan het gaan om wat ervoor of na een Bijbeltekst staat. Tenslotte, doelt context ook op de historische en culturele wereld van de auteur van de Bijbeltekst.

Genesis (4)

Genesis is het eerste boek van de Bijbel en onder andere in twee verhalen de schepping van de mens beschrijft.

Gerechtigheid (6)

Gerechtigheid betekent dat een persoon ontvangt wat die persoon verdient.

Genre (5)

Een genre is categorisering van teksten die dezelfde soort structuur en stijl hebben. Verschillende Teksten verschillen in vorm, lengte en bepaald woordgebruik. Genres zijn vaak flexibel, waardoor een verhaal in meerdere genres kan vallen.

Verschillende genres kunnen in moderne en hele oude teksten worden onderscheiden. Voorbeelden van moderne genres zijn thriller, horror en biografie. Voorbeeld van hele oude genres zijn tragedie, epistel en comedie.

Hemel (5)

Het woord hemel verwijst naar de plaats waar God woont. Veel mensen zien de hemel als de plaats waar mensen na hun dood naar toe gaan. Dit is niet wat er in de Bijbel met hemel wordt bedoeld. De hemel staat in contrast met de aarde, omdat de hemel de plaats van God is en de aarde de plaats van de mens is.

Ideaalbeeld (5)

Een ideaalbeeld is een beeld dat iemand heeft van iets dat perfect is. Een ideaalbeeld kan gaan over hoe de wereld volgens een persoon perfect zou zijn. Het kan gaan over wat de perfecte persoon er volgens een persoon is.

Ideologie (5)

Een ideologie is een verzameling van ideeën die iemand heeft over de wereld, mensen en hoe de samenleving eruit moet zien. Een ideologie is de basis van waaruit verschillende mensen een perfecte wereld voorstellen en keuzes maken in het leven.

Jeruzalem (5)

In de tijd van Jezus was Jeruzalem de hoofdstad van Palestina. Jeruzalem had een tempel, en veel synagogen waar de joden naartoe kwamen om te bidden. Vandaag de dag is Jeruzalem nog steeds een belangrijke stad voor joden over heel de wereld.

Jeruzalem is ook een belangrijke stad voor christenen en moslims. In Jeruzalem werd Jezus veroordeeld, gekruisigd en begraven. Christenen geloven ook dat hij hier is verrezen. De apostelen begonnen de verhalen van Jezus eerst te vertellen in Jeruzalem. Volgens de Islamitische traditie is de profeet Mohammed opgevaren naar de hemel in Jeruzalem.

Nieuwe hemel en nieuwe aarde (5)

De nieuwe hemel en nieuwe aarde gaat over een visioen uit de Openbaring van Johannes. In dit visioen zag Johannes hoe de wereld vergaat en er een nieuwe aarde komt. Tegelijkertijd zag hij ook een nieuwe hemel waaruit een nieuw Jeruzalem naar beneden daalde op de nieuwe aarde.

Openbaring (5)

Een openbaring is een manier waarop God iets over zichzelf bekend maakt aan mensen.

Openbaring van Johannes (5)

De Openbaring van Johannes is de titel van het laatste boek van de Bijbel. Volgens het boek zelf kreeg een zekere Johannes visioenen van Jezus toen hij gevangen zat op het eiland Patmos.

Satan (4)

Satan is een Hebreeuws woord dat 'tegenstander' betekent. In de christelijke wereld is het een eigennaam voor de duivel geworden. De duivel is een figuur die het kwaad in de vorm van een persoonlijkheid is.

Tuin van Eden (4)

De tuin van Eden is een tuin die volgens Genesis 2 werd aangelegd door God. De eerste mensen, Adam en Eva, woonden oorspronkelijk in de tuin. Na een grote misstap werden ze door God uit de tuin gezet en werd de tuin voor de mensheid afgesloten.

Visioen (5)

Een visioen is een geheim of beeld dat aan een persoon wordt onthuld. Andere mensen kunnen deze onthulling niet waarnemen. De ervaringen van Johannes in het boek Openbaring van Johannes worden vaak als visioenen omschreven.

3.9 TRANSCRIPT

1 INT STRAAT

Eva loopt door een straat en gaat een verlaten gebouw binnen. Sarah kijkt toe vanaf de andere kant van de straat. Eva merkt Sarah niet op.

2 INT KANTINE

Sarah en David staan in de rij in de kantine van de school. Sarah houdt een telefoon in haar hand en laat die aan David zien. Achter hen kijkt Eva zichtbaar naar hen.

Sarah: Cool, hè? Kijk eens wat ik ermee kan doen.

Sarah neemt een foto van een object met de telefoon. Daarna stappen ze naar voren naar de balie.

David: Wow, dat is geweldig! Je hebt zo'n geluk. Mijn ouders zeiden dat aangezien mijn telefoon niet kapot is, ik geen nieuwe nodig heb.

Sarah: Dat is jammer!

Sarah en David stappen naar voren en ze kijken naar het eten op de toonbank. Sarah's gezicht wordt boos, terwijl ze haar telefoon weglegt.

Sarah: Hé, wat is dit voor onzin? ... Mevrouw, wat is dit?

Mevrouw: Sorry Sarah, wat bedoel je precies?

Sarah wijst naar het glas.

Sarah zegt met een opgeheven stem: Nou, deze veganistische onzin diende hier vandaag. Ik hou er niet van en ik wil echt goed eten.

Mevrouw: Let op je manieren Sarah. Als je de nieuwsbrief had gelezen, had je geweten dat we vanaf nu alleen nog maar vegetarisch eten hebben.

Sarah, terwijl ze haar stem verheft: Heb je ooit zoiets vreselijks gezien?

David: Uhm Sarah...

Eva stapt naar voren en geeft Sarah een duwtje in de rug.

Eva: Wat de hel Sarah. Waarom moet je zo'n snotaap zijn?

Sarah: Hou je mond, juffrouw bemoelial.

Eva: Ik moet me wel bemoeien. Je bent zo'n onverschillig persoon. Je klaagt altijd over onbelangrijke dingen, terwijl je geen aandacht besteedt aan dingen waar je echt om moet geven. Kijk hoe de wereld waarin we leven steeds viezer en onbewoonbaarder wordt. Wil je in een helse wereld leven?

David: Eva dat is niet nodig om te zeggen

Miss Kinderen, kinderen

Sarah's gezicht wordt boos

Eva: Het is duidelijk dat het haar niet kan schelen. Kijk hoe ze paradeerde met een nieuwe telefoon, terwijl kinderen lijden en zelfs elders sterven zodat ze er een kan hebben.

Sarah: Hou je mond.

Sarah geeft Eva een duwtje en Eva valt op de grond.

Mevrouw schreeuwt: Nu is het genoeg.

3 INT Straat

Sarah en David lopen in dezelfde straat.

David: Pff, wat een lange dag. Waarom was je zo boos op Eva?

Sarah: Nou, ik denk dat ze een groot probleem heeft met niets. De Bijbel vertelt ons dat deze wereld ooit zal worden vervangen door iets beters, dus waarom niet genieten van wat we nu hebben.

Sarah ziet Eva op straat lopen en een verlaten gebouw binnengaan.

Sarah zegt met een glimlach op haar gezicht: Kijk, daar hebben we Eva! Ik vraag me af wat Miss Perfect daar elke dag doet. Laten we haar volgen.

David: Uhm Sarah, is dat een goed idee?

Sarah rent naar het gebouw en David volgt haar met tegenzin. Ze gaan het gebouw binnen waar Eva naar binnen is gegaan.

4 INT KAMER

Sarah en David zijn in een kamer. Daar vinden ze Sarah, een vrouw en een kind. Eva draait zich om om naar hen te kijken.

Eva fluistert: Hé, wat jij... uhm, hoe heb je... Heb je me gevolgd?

Sarah: Uhm, ja, ik was ...

Eva: Je had hier niet moeten komen.

Sarah fluistert: Waarom niet?

Eva: Je geeft hier niet om, dus maak dat je wegkomt. Waarom kom je ons lastigvallen?

Sarah: Uhm wat? Ik val niemand lastig, jij viel me vanmorgen lastig. Dus, wat is hier aan de hand?

Eva: Ik kom hier elke dag om dit volk te helpen. Dit is Malacia en haar moeder.

Eva wijst naar de vrouw en het kind.

Eva: Ze hebben niet veel te doen omdat haar moeder helaas geen fatsoenlijke baan kan vinden. We ontmoeten elkaar hier om wat plezier te hebben en ik help Malacia onze taal te leren. Ze heeft het moeilijk

op school en ik probeer haar te helpen. Ik ken haar van school.

Sarah: Oh, oké, maar moeten anderen zoals de overheid hen niet helpen? En wat heeft dit met mij te maken?

Eva is geïrriteerd en zegt: Je begrijpt de echte wereld echt niet. Dat is wat ik vanmorgen bedoelde toen ik zei dat je je niet bekommert om echt belangrijke zaken.

Sarah verheft haar stem: Wat is jouw probleem? Waarom geef je om wat ik doe?

Eva: Shh...

David: Nou, ze heeft wel een punt. Je zei net dat je niet om deze wereld geeft, omdat je gelooft dat ze ooit door een nieuwe zal worden vervangen...

Sarah: Ja, de Bijbel vertelt ons dat er een tijd zal komen dat er een Nieuwe Hemel en een Nieuwe Aarde zal verschijnen en dat er een Nieuw Jeruzalem zal zijn waar de mensheid in vrede en harmonie zal leven samen met God in hun midden.

Eva: Ja, ik ken die passage, maar wat heeft dat met deze mensen te maken? Of hoe zit het met het eten van vlees? Of elk jaar een nieuwe telefoon kopen? Weet je waar deze dingen toe kunnen leiden? Kom even in de ogen van Malacia kijken.

Eva leidt Sarah naar Malacia. Sarah kijkt Malacia in de ogen. We zien een opeenvolging van kaders

1. De scène is van de ogen van het meisje en het beeld zoomt in haar ogen.

2. In het volgende kader zien we het meisje door een boerderijveld rennen, terwijl de planten om haar heen van groen naar bruin verkleuren en uiteindelijk afsterven en volledig verdwijnen. Tijdens deze verandering stopt het meisje langzaam met rennen.

3. In het volgende frame zien we het meisje en haar familie hun huis achterlaten, met slechts een paar bezittingen

4. Het volgende plaatje toont het kleine meisje dat met haar vader van een mijn wegloopt, terwijl op de achtergrond een geweerschot te horen is. Het meisje houdt een papiertje vast waarop de woorden 10 cent staan. De vader van het meisje wordt in de rug geraakt met een kogel.

5. In het volgende frame zien we een vrachtwagen van de mijn naar een haven rijden.

6. Dan zien we een kaart waarop een lijn wordt getrokken van de Democratische Republiek Congo naar China.

7. Vervolgens zien we een voltooide smartphone in een doos gaan.

8. Het laatste beeld is van Sarah die naar haar telefoon kijkt, terwijl ze een hamburger eet. Terwijl op de achtergrond de temperatuur op een merkbaar

grote thermometer stijgt.

Vervolgens zien we de frames 2-8 weer, maar dan wel 3 keer sneller. Dan een herhaling van de frames 2-8 versneld 3 keer. Daarna zijn de frames 2-8 5 keer sneller geworden. Tot slot zijn de frames 2-8 9 keer sneller geworden.

9. Tot slot zoomt het beeld door de ogen naar achteren in het beeld van Sarah die naar het meisje kijkt.

6 INT KAMER

Sarah: Uhm, wat is er gebeurd? Uhm, wat betekent dit?

Eva: Het betekent dat het niet uitmaakt dat er een nieuwe wereld zal komen. Je gedrag op dit moment beïnvloedt het leven van anderen. Het eten van vlees leidt bijvoorbeeld tot meer CO2-uitstoot, wat leidt tot stijgende temperaturen, wat kan leiden tot droogte en dus tot mensen die hun uitgedroogde boerderijen verlaten om in gewelddadige mijnen te werken, zodat metalen voor telefoons kunnen worden gedolven. En als ze die mijnen willen verlaten, kunnen ze worden neergeschoten, net als hoe Malacia's vader werd gedood. Zij konden gelukkig hun land ontvluchten. Daarom zijn ze hier.

Sarah is een paar seconden stil.

Sarah: Oh, dat wist ik niet. Is de Bijbel dan verkeerd? Wat heeft dit nu weer met mij te maken?

Eva: Ik heb niet gezegd dat de Bijbel het verkeerd zegt. Geloven en hoop hebben in een nieuwe en betere wereld betekent niet dat je je niet moet bekommeren om de huidige wereld waarin we leven. Het is alleen dat je je nog steeds bewust kunt zijn van de problemen in onze wereld.

Sarah: Oh. Sorry, dat ik zo fel op je reageerde vanmorgen. Ik vraag me alleen af wat ik nu moet doen.

Eva: Je zou weer kunnen lezen wat Jezus zegt. Hij zegt dat we onze naaste als onszelf moeten liefhebben, dus misschien moeten we ook aan het leven van anderen en aan de aarde denken als we beslissingen nemen en dingen doen.

Sarah: Ja, net als het verhaal van de barmhartige Samaritaan waar ik de laatste tijd aan denk. Ik ga vanavond weer in de Bijbel kijken.

7 INT KAMER

We zien Sarah kleding en speelgoed aan Malacia geven...

3.10 BIBLIOGRAFIE

3.4 De wereld van de Bijbel

Anderson, John E., "Creation," In *The Lexham Bible Dictionary*, onder redactie van John D. Barry e.a., Bellingham, WA: Lexham Press.

Neal, D. A. and John Anthony Dunne. 2016. "Eden, Garden of," In *The Lexham Bible Dictionary*, onder redactie van John D. Barry e.a., Bellingham, WA: Lexham Press.

Sargent, Lyman Tower. 2010. *Utopianism: a very short introduction*. Very short introductions 246. Oxford: Oxford University Press.

3.5 De wereld van het verhaal

Barker, David C., en David H. Bearce. 2013. "End-Times Theology, the Shadow of the Future, and Public Resistance to Addressing Global Climate Change." *Political Research Quarterly* 66, nr. 2: 267–79. <https://doi.org/10/f4w4ws>.

Freeden, Michael. 2003. *Ideology: A Very Short Introduction*. Oxford: New York: Oxford University Press. <http://site.ebrary.com/id/10266505>.

Fulcher, James. 2004. *Capitalism: a very short introduction*. Very short introductions. Oxford ; New York: Oxford University Press.

Harrison, Kevin, en Tony Boyd. 2018a. "Environmentalism and Ecologism." In *Understanding Political Ideas and Movements*, 274-94. Manchester: Manchester University Press. <https://doi.org/1.0,initial-scale=1.0>.

Harrison, Kevin, en Tony Boyd. 2018b. "Marxism and Anarchism." In *Understanding Political Ideas and Movements*, 237-55. Manchester: Manchester University Press. <https://doi.org/1.0,initial-scale=1.0>.

"De kern van het Marxisme." 2017. IsGeschiedenis. Geraadpleegd 29 September 2020. <https://isgeschiedenis.nl/nieuws/de-kern-van-het-marxisme>.

Keown, Damien. 2013. *Buddhism: a very short introduction*. Very short introductions 3. Oxford: Oxford University Press.

"What Is Technological Utopianism?" 2020. Maize (blog). Geraadpleegd 29 September 2020. <https://www.maize.io/news/technological-utopianism/>.

McNeish, Wallace. 2017. "From Revelation to Revolution: Apocalypticism in Green Politics." *Environmental Politics* 26, nr. 6: 1035–54. <https://doi.org/10/gg9fpq>.

Mounce, Robert H. 1998. *The Book of Revelation*. Rev. ed. The new international commentary on the New Testament. Grand Rapids, Mich: W.B. Eerdmans.

Sargent, Lyman Tower. 2010. *Utopianism: a very short introduction*. Very short introductions 246. Oxford: Oxford University Press.

Steger, Manfred. 2013. *Globalization: A Very Short Introduction*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780199662661.001.0001>.

Taylor, Mark H. 2016. "New Jerusalem," In *The Lexham Bible Dictionary*, onder redactie van John D. Barry e.a., Bellingham, WA: Lexham Press.

"Technological Utopianism." 2020. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Technological_Utopianism&oldid=983877922.

Globalism. 2020. In Wikipedia <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Globalism&oldid=987257825>.

Herkomst afbeeldingen

2 Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0

3.6 Vandaag of morgen

Pope Francis. 2015. *Laudato si': On Care for Our Common Home*. 1st edition. Huntington, IN: Our Sunday Visitor Pub.

"What is Social Justice?" z.d. Office of Social Justice. Geraadpleegd 9 oktober 2020. <http://justice.crcna.org/about/what-social-justice>.

"Justice the Heart of Sustainability." 2002. World Council of Churches. Geraadpleegd 18 november 2020. <https://www.oikoumene.org/resources/documents/justice-the-heart-of-sustainability>.

Schlosberg, David. 2007. *Defining Environmental Justice: Theories, Movements, and Nature*. Oxford: New York: Oxford University Press.

"Social Justice and Common Goods." 2011. *The Ecumenical Review* 63, nr. 3: 330–43. <https://doi.org/10.1111/j.1758-6623.2011.00125.x>.

"The Cape Town Commitment." 2010. The Lausanne Movement. <https://www.lausanne.org/docs/CapeTownCommitment.pdf>.

Miller, David. 2017. "Justice." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, edited by Edward N. Zalta, Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2017/entries/justice/>.

February 13, Karen Welling, 2019. "Jesus, Justice, and the Law." *Following Jesus* (blog). Geraadpleegd 16 november 2020. <https://followingjesus.org/jesus-justice-and-the-law/>.



Jelle Creemers (1978) is hoofddocent aan de Evangelische Theologische Faculteit, Leuven (België). Hij zit de vakgroep Godsdienstwetenschappen en Missiologie voor en coördineert het Institute for the Study of Freedom of Religion or Belief (ISFORB). Zijn onderzoek richt zich op minderheidsreligies in België en hun relaties met de staat en de samenleving. Hij doceert godsdienstsociologie en oecumenica. Hij is lid van het Comité PEGO, de inrichtende instantie van het Protestants-Evangelische Godsdienstonderwijs in Vlaanderen.

Samuël Velinga (Rotterdam, 1996) is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Evangelische Theologische Faculteit, Leuven (België) bij de vakgroep Godsdienstwetenschappen en Missiologie. Hij studeerde af aan de Universiteit Utrecht (Nederland) met een bachelor- en masterdiploma in Onderwijswetenschappen. Momenteel volgt hij een masteropleiding in Theologie en Religiewetenschappen aan de ETF Leuven.



EDUC8 Consortium



Dit boek is gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid - Politie van de Europese Unie.

